

REMISSVAR (S2020/04874/SF)

Tillfälliga bestämmelser om förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdom covid-19

Förslaget i sammandrag

I promemorian föreslås att personer som tillhör angivna riskgrupper har möjlighet att avstå från förvärvsarbete i upp till 90 dagar med ersättning i form av sjukpenning i förebyggande syfte. Syftet är att reducera individens risk att smittas av sjukdomen covid-19. Ersättningen föreslås lämnas som ett schablonbelopp om högst 804 kronor per dag för hel förmån, vilket motsvarar den högsta dagersättningen från ordinarie sjukpenning under 2020.

Rätten till ersättning ska styrkas med sjukintyg från läkare om att den försäkrade tillhör en angiven riskgrupp. Dessutom krävs att den försäkrade inte har möjlighet att utföra sitt förvärvsarbete i hemmet och att arbetsgivaren inte kan erbjuda andra arbetsuppgifter inom ramen för anställningen. Det finns inget krav på att den försäkrade ska ha en fastställd sjukpenninggrundande inkomst. Rätten till sjukpenning upphör när risken för spridning av sjukdomen covid-19 i samhället uppgår till risknivå 3 eller en lägre nivå enligt Folkhälsomyndigheten.

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2020 och ska gälla fram till utgången av september 2020.

Sammanfattning av yttrandet

Saco beklagar att bestämmelserna för smittskyddsersättning i form av sjukpenning i förebyggande syfte kommer relativt sent i pandemin. Ersättningen riktar sig till riskgrupper med hög risk för allvarlig sjukdom och död vid insjuknande i covid-19. Eftersom ersättningen ökar möjligheterna för dessa individer att skydda sig från smittan, är ersättningsformen viktig för den enskilde. Att ersättningsformen nu föreslås är därför mycket bra. Saco tillstyrker förslaget och dess utformning.

Sacos ställningstagande

Syftet med de tillfälliga bestämmelserna är att bidra till ett ökat skydd för de individer som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19. Att dessa individer ges en ökad möjlighet att slippa röra sig i miljöer med stor risk för smitta är därför mycket viktigt för den enskilde.

Schablonbelopp är ändamålsenligt

Utbetalningen av ersättningen föreslås ske med ett schablonbelopp. Detta bedöms vara nödvändigt för att förenkla handläggningen och uppnå kortare handläggningstider än vad som hade blivit fallet om ersättningen hade baserats på sjukpenninggrundande inkomst. Att handläggningen blir enkel och därigenom effektiv och snabb är bra. Saco är positiv till förslaget och tycker att ett schablonbelopp är ändamålsenligt.

SGI-skydd ska även gälla förebyggande sjukpenning

Den föreslagna ersättningen i förebyggande syfte innebär att individer kommer att stanna hemma istället för att gå till jobbet. Det innebär att den försäkrades arbetsinkomst kommer att ersättas med ett schablonbelopp, vilket gör att arbetsinkomsten kommer att sjunka under året. En individs sjukdomsgrundande inkomst är normalt skyddad vid sjukdom när sjukpenning erhålls. Enligt förslaget finns det inget krav på att en försäkrad ska ha en fastställd sjukpenninggrundande inkomst för att få sjukpenning i förebyggande syfte. Icke desto mindre är det angeläget att den sjukdomsgrundande inkomsten skyddas under den tid individen får förebyggande sjukpenning, i linje med normal sjukpenning.

Dynamisk lista över diagnoser

Kunskapen om faktorer som gör att covid-19 är farlig är fortfarande begränsad. Socialstyrelsen konstaterar i sin rapport till regeringen (Dnr 5.7–13632/2020) att de faktorer som idag har angetts som riskfaktorer för allvarlig sjukdom och död i covid-19, inte ensamma kan förklara den stora skillnad som finns mellan infekterade personer utan symtom och dem som avlider i covid-19. Andra och hittills inte klarlagda faktorer har därför också en stor betydelse. Socialstyrelsen anger därför i sitt underlag till Socialdepartementet att listan över diagnoser kan komma att revideras.

Eftersom forskningen om covid-19 och dess effekter just nu är tämligen omfattande, kan kunskapsläget komma att förändras under den föreslagna ersättningsperioden. Med ökande kunskap om virusets egenskaper och hur kroppen påverkas hos den som infekteras kommer kunskapen om riskfaktorer för sjukdom att förändras och bli tydligare. Det innebär att karaktäristiken av riskgrupper kommer att behöva revideras. Detta behöver beaktas i regelverkets utformning.

Beredskap för förlängd ersättningsperiod

Eftersom ersättningsperioden enligt förslaget ska uppgå till som högst 3 månader, finns det en uppenbar risk att ersättningsperioden kommer att behöva förlängas. Speciellt i ljuset av att det fortfarande finns en stor osäkerhet över hur smittspridningen kommer att utvecklas och att den kan komma att tillta under hösten. Dessutom vet vi att smittspridningen har kommit olika långt i olika delar av landet, vilket gör att risknivån kommer att vara olika i olika regioner. Det är i själva verken en situation vi redan har idag.

Det måste därför finnas en beredskap för en sådan utveckling. Om det blir en ny våg av smittspridning under hösten kan det vara nödvändigt att i högre grad ta hänsyn till regionala risknivåer för smitta när det gäller hur länge de tillfälliga bestämmelserna om sjukpenning i förebyggande syfte ska finnas kvar. Att Stockholms utveckling och läge inte ska komma att representera hela landet är därför viktigt, speciellt mot bakgrund av att det var där som smittspridningen började och det därför är fullt möjligt att smittspridningen också klingar av där först. Folkmyndighetens risknivåbedömning förefaller vara en rimlig beslutsregel för hur länge ersättningen ska betalas ut. Att de tillfälliga bestämmelserna om förebyggande sjukpenning inte skulle fortsätta att gälla även under hösten samtidigt som risknivån för smitta är hög i hela eller delar av landet förefaller fullständigt orimligt.

Sammanboende med person i riskgrupp

Socialstyrelsen konstaterar i sin rapport till regeringen att personer som bor tillsammans med någon som har en förhöjd risk, för ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19, tillfälligt bör avstå arbete utanför hemmet ur ett smittskyddsperspektiv, om arbetssituationen är sådan att Folkhälsomyndighetens råd för smittskydd inte kan följas. Enligt promemorian menar Folkhälsomyndigheten dock att det är risken för svår sjukdom och inte risken för att smitta som är förhöjd, vilket gör att sammanboende inte ska omfattas av det tillfälliga reglerna om sjukpenning i förebyggande syfte, även om råden för smittskydd inte kan följas. Detta förefaller vara ett förhållningssätt som kan vara problematiskt och som därför måste följas upp.

I enlighet med rekommendationer från Folkhälsomyndigheten behöver alltså symtomfria anhöriga inte stanna hemma för att minska risken för smitta, trots att det är väl känt att infekterade personer även kan vara symtomfria. Det faller därför ett stort ansvar på den anhörige i samma hushåll att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer om hygien och fysisk distansering i så hög grad som möjligt.

Sveriges akademikers centralorganisation
Med vänliga hälsningar

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Thomas Andréén
Välfärdsekonom